

Ganske vist fører denne Ordning bort fra det moderne Ideal, Enhedsskolen; men denne finder ogsaa mere sin Begrundelse i sociale end i pædagogiske Hensyn. Dersom Tanken om at samle alle Dannelsesanstalter, fra de højeste til de laveste, i een sammenhængende Organisation, nogensinde skulde kunne virkeliggøres, saa haaber man derved at fremme den sociale Lighed og modarbejde det ulmende Klassehad. Naturligvis er det et Retfærdighedskrav, at Overgangen mellem de forskellige Undervisningsstadier altid maa være lette nok til, at Stands- og Formuesvilkaar ikke kunne hindre de fremragende Evner i at gøre sig gældende; men det er vist mere end tvivlsomt, om Vejen til at gøre de dog altid uundgaelige sociale og økonomiske Uligheder mindre følelige, just er den at lade dem gnide sig op ad hverandre paa samme Skolebænk allerede i den modtagelige Barnealder. Erfaringen vidner ogsaa, at det senere hen i Livet vækker mere Utilfredshed og Misundelse at se gamle Skolekammerater vokse sig over Hovedet, end ubekendte Personer, som man ingen Berøring har haft med.

Men hvormom alting er, saa drejer det sig jo her om en Adskillelse mellem Skolearter, hvor Lighedsspørgsmaalet ingen synderlig Rolle kan komme til at spille, og for Skolens Indretning bør dog i sidste Instans ikke sociale, men pædagogiske Hensyn være afgørende. I Længden vil det baade blive vanskeligt, bekosteligt og uhensigtsmæssigt at holde 5 temmelig heterogene Dannelsesretninger: Forberedelseseksamen, IV. Klasse, Hovedeksamen, den klassiske, den matematiske og den moderne humanistiske Linie samlede i samme Skole og grene dem ud fra en fælles forberedende Undervisning. Nedad til vil Forskolen, der dog skulde give en vis afsluttende Dannelse, mindre blive anlagt efter sit eget Formaal end lempet efter Forberedelsen til de højere Stadier af Undervisningen. Og opad til ville de forskellige Gymnasialkursus lide under den utilstrækkelige Fordannelse, som bliver en Følge af, at alle Disciple saa vidt og saa længe som muligt skulde holdes sammen i en paa mange andre Formaal anlagt Fællesskole. Herpaa maa der saa blandt andet raades Bod gennem det stadig voksende Antal af Overgangskursus mellem Retningerne og Tillægskursus for Universitetsstudierne, som tage en Masse Tid uden tilsvarende Dannelsesudbytte, fordi de ikke kunne indorganiseres i Skolen, men blot gaa ud paa inden den kortest mulige Frist at erhverve det praktisk strengt fornødne Kundskaabminimum.

Jo mere man arbejder hen imod at gøre den gamle „lærde Skole“ til en Skole for højere Almendannelse, desto mindre bliver den skikket til at løse sin anden Opgave som Forberedelsesanstalt for Universitetet, der dog praktisk set er den vigtigste; thi det vide vi alle, at af 10 Disciple, der meldes ind i Latinskolen, kommer de 9 ikke for at erhverve højere Almendannelse, men for at bane sig Vej til en Livsstilling. Men naar de to Skoler saaledes kun vanskeliggøre hinanden Arbejdet, forekommer det i alt Fald mig heldigst at skille dem ad, lade hver af dem leve sit Liv for sig og løse sine Opgaver paa bedste Maade, uhindret af den anden.

Den 7. Februar 1902.

Allerærbødigst

J. Paludan.